

ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІКИ
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ
ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

ПЕДАГОГІЧНА
ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

ЗБІРНИК
НАУКОВИХ ПРАЦЬ

Випуск 3

Київ
КиМУ
2012

ISSN 2219-438X

ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІКИ
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ
ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ

КИЇВСЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ПЕДАГОГІЧНА ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

ЗБІРНИК

НАУКОВИХ ПРАЦЬ

Випуск 3

Київ
КиМУ
2012

УДК 06
ББК 72 (4Укр)Я54
П-24

Друкується відповідно до рішення Вченої ради Київського міжнародного університету, протокол № 7 від 28 лютого 2012 р.

П-24 Педагогічна теорія і практика: Зб. наук. праць – К.: КиМУ, 2012. – Вип. 3 – 250 с.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Головний редактор:

Л.В. Артемова, доктор педагогічних наук, професор

Заступник головного редактора:

О.І. Паліничко, кандидат педагогічних наук, доцент

Відповідальний секретар: Л.М. Ковальчук

Члени редколегії:

Кібік Н.М. – академік Національної академії педагогічних наук України, доктор педагогічних наук, професор;

Ситух М.В. – академік Національної академії педагогічних наук України, доктор педагогічних наук, професор;

Лулик Е.В. – доктор педагогічних наук, професор;

Мадзігон В.М. – академік Національної академії педагогічних наук України, доктор педагогічних наук, професор;

Пустовіт Г.П. – доктор педагогічних наук, професор.

Савченко О.Я. – академік Національної академії педагогічних наук України, доктор педагогічних наук, професор;

Збірник «Педагогічна теорія і практика» присвячено актуальним проблемам і результатам наукових досліджень у галузі гуманітарних і суспільних наук. Висвітлено результати теоретичних та експериментальних досліджень з педагогіки викладачів, аспірантів, студентів магістратури, здобувачів.

Збірник «Педагогічна теорія і практика» висвітлює проблеми всебічного виховання молодого покоління в умовах різних соціальних інституцій – сім'ї, дошкільного навчального закладу, школи, вищого навчального закладу з орієнтацією на національні та загальнолюдські цінності.

Збірник зареєстровано як фахове видання постановою Президії ВАК України № 1-05/4 від 26 травня 2010 р. Бюлетень ВАК України № 6, 2010 р.

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації Серія КВ № 16017-4489ПР від 11.12.2009 р.

© Інститут педагогіки НАПН України, 2012

© Київський міжнародний університет, 2012

В.Є. Абрамович (м. Київ)

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ МІЖПРЕДМЕТНИХ ЗВ'ЯЗКІВ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ МЕДИКІВ

У статті аналізується сутність поняття «міжпредметні зв'язки» в професійній підготовці медиків, визначається їх роль у навчанні іноземної мови та система їх класифікації за можливими типами, класами і видами.

Ключові слова: міжпредметні зв'язки, функції, типи і види міжпредметних зв'язків, професійна підготовка медиків, навчання іноземної мови.

У сучасних умовах виконання завдань розвитку суспільства неможливо без подальшого розвитку системи освіти загалом і вищої професійної освіти, зокрема. Соціальний прогрес залежить насамперед від розвитку матеріального виробництва, науки й системи освіти, у якій особливу роль відіграють взаємопов'язані та взаємозумовлені інтеграційні процеси.

Без розуміння сутності процесів, що ведуть до інтеграції наук і синтезу наукових знань, неможливо підійти до розв'язання багатьох проблем навчання. У медичній освіті брак комплексних знань із загальноосвітніх і фахових дисциплін призводить до створення вузьких спеціалістів, які не є справжніми професіоналами.

Вищесказане характеризує ту суспільну проблему, яка породжує нагальну необхідність у виборі такого підходу до навчання іноземної мови в ВМНЗ, який зміг би не тільки подолати бар'єри спілкування між носіями різних мов, а й допоміг максимально ефективно виконати завдання комплексної професійної освіти майбутніх лікарів.

Міжпредметний підхід відповідає загальнодидактичному та загальнометодичному принципу доступності, що вимагає рівномірного розподілу матеріалу під час усього періоду навчання; сприяє швидкісній адаптації в ситуації зміни сфери діяльності в межах однієї спеціальності чи спеціалізації; вивчення іноземної мови професійного спрямування на основі даного підходу підвищує мотивацію та пізнавальну активність

4. Поніманська Т.І. Дошкільна педагогіка : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. – К. : Академвидав, 2004. – 456 с.

5. Романенко М.І. Освітня парадигма: генезис ідей та систем : наукова монографія. – Дніпропетровськ : Промінь, 2000. – 159 с.

6. Селевко Г.К. Современные образовательные технологии : учебное пособие для педагогических вузов и институтов повышения квалификации. – Москва : Народное образование, 1998. – 255 с.

In the article the importance of the professional course "Comparative pre-school pedagogy in the preparation of teachers-preschool children, especially his teaching, the value of acquired knowledge and skills to carry out comparative analysis of the achievements of foreign and domestic science for the formation of professional competence of future instructors.

Key words: comparative pedagogic, comparative preschool pedagogic, systems of education, preschool education, tendencies of the education development

В статті розкриваються значення професійного курсу «Сравнительная дошкольная педагогика» в підготовці педагогов-дошкольників, особливості його преподавання, значення придбаних знань і умінь здійснюють компаративний аналіз досягнень зарубіжної і отечественной науки для становлення професійної компетентності майбутнього вихователя.

Ключевые слова: сравнительная педагогика, сравнительная дошкольная педагогика, системы образования, дошкольное образование, тенденции развития образования

НАУКОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ ПИТАНЬ МОРАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В ІСТОРИКО-ПЕДАГОГІЧНОМУ АСПЕКТІ

У статті висвітлюються питання морального виховання дітей дошкільного віку в історичному аспекті. Зроблено теоретичний аналіз наукового доробку українських і російських просвітителів щодо значущості та специфіки морального виховання дітей дошкільного віку. Визначено перспективні підходи до впровадження ідей науковців минулого щодо формування моральних якостей у сучасних дітей дошкільного віку.

Ключові слова: мораль, виховання, моральне виховання, моральні якості, інтерпретація досвіду.

Упродовж історії людство накопичувало багатий життєвий досвід виховання підростаючого покоління. На всіх етапах розвитку людського суспільства проблема виховання завжди була в епіцентрі уваги. На кожному історичному етапі виконувалося головне завдання виховання – формулювалася загальна мета та визначалися цілі складників цього процесу, зокрема, морального. Визначалося, що моральне виховання має свою специфіку та сутність, що полягає в систематичності, безперервності та постійності впливу на дитину дошкільного віку.

Саме завдяки моральному вихованню формується людська особистість відповідно до моральних цінностей, що відображають суспільні взаємини, правила й норми моральної поведінки людей.

Аналіз філософської, психологічної, педагогічної літератури свідчить, що питання морального виховання завжди було актуальним та обумовлювало інтерес до нього з боку вчених і практиків. Проблему морального виховання підростаючого покоління досліджують такі сучасні педагоги, як Л. Артемова, І. Бех, А. Богуш, О. Кононко, О. Кошелівська,

Т. Поніманська, Т. Титаренко та інші. Однак інтерес до проблеми формування моральних якостей дитини-дошкільника простежується в історії дошкільної педагогіки з давніх часів.

Мета статті: здійснити історико-педагогічний аналіз наукового доробку вчених у галузі дошкільної освіти з метою активізації процесу морального виховання дітей дошкільного віку в сучасних умовах.

Завдання:

- здійснити короткий історичний аналіз проблеми морального виховання;
- окреслити умови використання ідей морального виховання в сучасних умовах дошкільного навчального закладу.

У складному процесі формування особистості чільне місце належить моральному вихованню. Моральне виховання змістовно спирається на поняття «мораль» і «моральність».

Філософські судження в різні історичні часи привели до різноманітності в тлумаченні поняття «мораль». Аналіз літератури, зокрема, філософських, психологічних, тлумачних словників, логічних словників-довідників, дав змогу зазначити, що «мораль – це ...духовне випередження реальних можливостей життя й універсальне бачення належного ставлення до іншої людини, суспільства, природи» [3, с. 384]. У філософському енциклопедичному словнику дане поняття трактується як «...духовно-культурний механізм регуляції поведінки особистості та соціальних груп за допомогою уявлень про належне, у яких узагальнені норми, цінності, зразки поведінки, принципи ставлення до інших індивідів та соціальних груп» [9, с. 212]. Якість особистості, що характеризує моральну сферу, є мораль, яка трактується як якісна характеристика певної системи соціальних або міжособистісних стосунків під кутом реалізації в них настанов і цінностей моралі [9, с. 212]. Інше трактування поняття «мораль» знаходимо в Новішому філософському словнику: «Мораль – суб'єктивна свідомість індивіда, яка базується на свободі волі та охоплює його переконання, мотиви поведінки, мету і наміри» [2, с. 582]. Слід зазначити, що поняття «моральність» у багатьох випадках виступає синонімом.

Зокрема, Гегелем були розмежовані поняття «мораль» і «моральність», обґрунтовано, що розрив між «мораллю» і «моральністю» засвідчує кризовий стан суспільства. Разом з тим, перетворення живої дієвої моральності на простий зліпок з наявної системи моральних норм позбавило б людину здатності засвоювати історичний і соціальний досвід творити нові форми морального спілкування [9, с. 214].

Резюмуючи положення філософської теорії моралі зазначаємо, що результатом теоретичних суджень є втілення категоріального апарату досліджуваного феномену в практику формування дитячої особистості, що виявляється у ставленні до соціуму в цілому та до дорослих, зокрема.

Поняття «моральне виховання» у педагогічній літературі тлумачиться з-поміж іншого, як «цілеспрямований процес організації та стимулювання їх різнобічної діяльності, спілкування, спрямований на оволодіння моральною культурою поведінки, ставленням до навколишнього світу» [10, с. 210].

За визначенням Т. Поніманської: «Мораль, як і право, політика, традиції, на всіх етапах розвитку суспільства є важливим регулятором людської поведінки і людських відносин. З позицій гуманістичної свідомості основою особистості є її моральний розвиток, який виявляється у сповідуванні нею системи поглядів, уявлень, норм, оцінок, що регулюють її поведінку» [5, с. 210]. Основні якості моральності формуються на етапі раннього дитинства, коли найважливішою є роль батьків: їх поведінка, особистий приклад.

Детальний аналіз наукових джерел з питань взаємин між людьми, вивчення загальнолюдських цінностей дозволив визначити вагомі аспекти ставлення дітей до батьків, засновані на взаємній любові і повазі поколінь:

- шануй свого батька та матір, щоб добре велося тобі і щоб ти був на землі довголітній;
- діти, будьте слухняні в усьому батькам, бо це Господові приємне;
- мудрий син тішить батька свого, а людина безумна погорджує матір'ю своєю;

- нерозумний син – смуток для батька, для своєї ж батьківщини – гіркість;
- батьки, не дратуйте дітей своїх, щоб на душі не впали вони! [10, с. 40].

Аналіз теоретичних джерел дозволив констатувати, що проблемою виховання підростаючого покоління в душі моральних ідеалів займалися відомі українські та російські просвітителі (Г. Сковорода, Т. Шевченко, І. Франко, М. Пирогов, О. Духнович, К. Ушинський, Б. Грінченко, С. Русова, Г. Ващенко, В. Сухомлинський).

Ідею необхідності формування моральності, що популяризувалась у літописах, трактатах, літературно-художніх творах, поширював у своїх працях і український філософ-просвітитель Г. Сковорода. Виховання, за його твердженням, має бути спорідненим, тобто таким, що відповідає можливостям людини. Одним із головних завдань морального виховання Г. Сковорода вважав формування шляхетності та вдячності підростаючого покоління. У його поглядах визначались основні напрями прогресивної педагогіки: демократизм, гуманізм, висока моральність, любов до рідного краю, Батьківщини та народу [10, с. 167].

Великого значення вихованню надавав український поет, мислитель, художник Т. Шевченко. У своїх творах він зазначав про глибоку народність, гуманізм, любов до рідного краю та Батьківщини. Наприклад, у поемах «Сотник», «Петрусь» поет обмірковував складні морально-етичні проблеми. На думку українського мислителя, найвище благо – добро, волелюбність, віра в перемогу над злом. Великого значення Т. Шевченко надавав родинному вихованню, бо саме в сім'ї діти виростають працьовитими, багатими духовно.

Український письменник, педагог-просвітитель, діяч освіти і культури І. Франко провідним завданням виховання ставив виховання українця, основними ознаками якого є свідомий патріотизм, висока моральність, вихованість, витривалість та ініціатива. Великого значення надавав І. Франко усній народній творчості як засобу морального виховання. Значну увагу педагог-просвітитель приділяв саме сімейному

вихованню дітей. Українську родину він розглядав як найперший і найвпливовіший осередок патріотизму, національного єднання та виховання, навичок поведінки й пошанування народних звичаїв і традицій.

Видатний громадський діяч, учений, фундатор воєнно-польової хірургії, педагог і просвітитель М. Пирогов надавав великого значення виконанню завдань морального виховання й освіти. М. Пирогов дуже високо оцінював роль виховання, вважаючи ідеалом людини всебічно розвинену особистість, що прагне до праці на користь суспільства. У розвитку моральності найважливішими, на його думку, є перші уявлення дитини, враження від навколишнього світу. Педагог приділяв велику увагу тим стосункам, які склалися між вихователями і вихованцями. Найкращими засобами виховання він вважав: справедливість, доброзичливість, щирість. Учений М. Пирогов пропагував ідею загальнолюдського виховання і визначав головну мету в тому, щоб сформувати справжню людину. Усі його думки й ідеї щодо морального виховання дітей є актуальними й дотепер.

Аспекти морального виховання розглядались і російськими педагогами-практиками. Питання морального виховання розглядалось у працях К. Ушинського в контексті виховання моральної особистості дитини. Висвітлюючи дане питання, К. Ушинський наголошував на винятковій ролі особистого прикладу дорослих у формуванні моральних якостей дошкільників, підкреслюючи, що тільки особистість може виховати особистість, виходячи з вікових особливостей дитячої психіки, зокрема, зі здатності дошкільника до копіювання, наслідування дій і манер дорослого. Педагог вважав, що дорослий повинен бути високоморальною, високоосвіченою, духовно багатогою особистістю: «Дорослий повинен прагнути пізнати дитину такою, якою вона є насправді, з усіма її слабостями і в усій її величч, з усіма буденними дрібними потребами і з усіма її великими духовними вимогами. Дорослий повинен знати дитину в сім'ї, у суспільстві, серед народу, серед людства й на самоті зі своєю совістю; у будь-якому віці... » [8, с. 86].

Співзвучними до сучасних гуманістичних підходів у вихованні дітей є думки, висловлені в працях К. Ушинського, щодо різкого засудження «сліпої», суворої дисципліни. Натомість, для встановлення гуманних взаємин між поколіннями педагог акцентував увагу на потребі використання прийомів заохочення, попередження й догани дитини, а також вправляння дитини у виявленні моральних почуттів до рідних та інших людей. На сучасному етапі спадщина видатного педагога К. Ушинського дієва й актуальна.

Цінними для нашого дослідження є методичні поради видатного педагога С. Русової, яка відстоювала думку про необхідність створення системи національного виховання дітей, спираючись на національні традиції, рідну мову. С. Русова вбачала в родині важливу частину процесу всебічного виховання дитини. Її ідеалом просвітниця вважала свідому рівноправну спільку, у якій «батько, й мати, й діти несуть кожний свій обов'язок, свою працю, й мають свою волю, але всі об'єднані одним спільним шуканням добра й правди» [6, с. 45]. Моральне виховання педагог розглядала як цілісний процес, спрямований на формування в дітей моральної свідомості, моральних почуттів і моральної поведінки. С. Русова наголошувала на тому, що у дітей слід розвивати найкращі якості: хоробрість, справедливість, чесність. Навчання вона вважала найважливішим засобом морального виховання: «Моральне виховання не може проводитися якось окремо: ним має бути пройняте все навчання, все життя» [6, с. 47]. Важливу виховну роль С. Русова відводила народним традиціям, зокрема, проведенню народних свят, наголошуючи, що «в кожному святі треба єднати народне, національне, фольклорне з загальнокультурним і давати щось естетичне, красиве й радісно веселе» [6, с. 49–50].

Важливими для дослідження проблеми морального виховання є педагогічна спадщина і переконання Г. Ващенко – педагога, психолога, літератора, справжнього патріота України. Для нас є найціннішими його погляди на виховання особистості як соціально-національний феномен, який ми розглядаємо як важливу концептуальну засаду нашого дослідження. У своїх творах («Виховання волі і характеру», «Виховний ідеал»)

педагог відстоює думку про те, що виховання «взагалі» не існує, тому що воно має національний характер і конкретно-історичну зумовленість, має на меті формувати світогляд і ціннісні орієнтації в абсолютній єдності відповідно до психічних властивостей особистості.

Вагомий внесок у теорію та практику морального виховання дітей зробив В. Сухомлинський. Великого значення педагог надавав не лише сімейному, а й суспільному вихованню, вважаючи за потрібне високо піднести культ матері, виховувати шляхетне ставлення до неї, утвердити в дитячому серці почуття турботи про матір. Будучи не лише теоретиком, але й педагогом-практиком, В. Сухомлинський створив у Павлівській школі таку атмосферу, у якій панував духовний культ матері, а повага до неї базувалася на глибокому розумінні й усвідомленні дитиною значущості матері, що сприяло проявам поваги, пошани, любові і благоговіння. Таким чином, за нашим переконанням, система роботи В. Сухомлинського повністю підтверджувала той факт, що моральна свідомість як духовний бік моралі, базується на осмисленні проблеми, а у взаємодії з моральною діяльністю і моральними стосунками утворюється мораль як системна цілісність.

Саме тому видатний педагог підкреслював, що діти краще сприймають роз'яснення, обґрунтування доцільності моральних стосунків, ніж сухі вказівки дорослих. Прикладом є з'ясування обов'язку дітей перед старшим поколінням: «Тим, чим ти став і станеш у майбутньому, ти зобов'язаний старшим поколінням. Повага старших поколінь – закон нашого життя. Поважати старших треба тому, що вони мудріші, духовно багатші за тебе» [7, с. 93]. Першоосновою морального виховання В. Сухомлинський вважав стосунки між батьками, повагу й увагу до старших у сім'ї. Цим проблемам присвячена ціла низка науково-педагогічних праць: «Батьківська педагогіка», «Як виховати справжню людину», «Сто порад учителям», «Серце віддаю дітям», «Моральні цінності сім'ї» та інші.

Аналіз праць В. Сухомлинського дозволив резюмувати, що вчений постійно актуалізував проблему формування у дітей любові та поваги до своїх батьків. Найбільшою помилкою батьків вважав невміння любити власних дітей: «Люблячи своїх

дітей, вчіть їх любити вас; не навчите – будете плакати на старість» [7, с. 140]. Істинність даного твердження ґрунтується на засадах гуманістичного підходу у вихованні, зокрема, на пріоритетах суб'єкт-суб'єктних взаємин, коли істинне почуття любові до дітей з боку батьків трансформується у відповідне ставлення дітей до своїх батьків. Педагог наголошував на тому, що повага до дорослих і батьків – це насамперед копітка праця сім'ї та суспільства, процес цілеспрямованого виховання з цілим комплексом методів, умов і засобів формування позитивних моральних якостей стосовно батьків.

На думку вченого, у цьому процесі є здатність дитини контролювати власне бажання розумом, думкою, свідомістю: як це бажання сприймуть батьки? Що воно їм дасть і що в них забере? «Бути добрими дітьми своїх батьків і матерів» – одне з провідних етичних повчань щодо стосунків між поколіннями в педагогічній спадщині В. Сухомлинського. Розвиток тонкого відчуття дітьми переживань і думок духовного світу батьків розглядалося ним як украй важливе виховне завдання, основа морального виховання особистості дитини.

Важливим засобом успішного формування моральних якостей В. Сухомлинський визначив приклад дорослих: повагу до батьків дитина виявить тоді, коли між батьками побачить цілковиту дружбу, любов, повагу і взаємну підтримку; добрі стосунки між членами сім'ї – запорука виховання дітей чуйними, доброзичливими, шанобливими стосовно дорослих. В. Сухомлинський був певен, що коли батько разом з дітьми створює культ матері, а мати також разом з дітьми – культ батька, тоді діти, переконуючись, що батьки поважають і люблять один одного, повсякчас турбуються один про одного, самі виявлятимуть ці почуття до старших. Гіпертрофована любов до дітей, коли батьки всю любов віддають дітям, при цьому не бачать інших людей, може мати, за переконанням вченого, негативні наслідки.

Отже, дослідження історичного аспекту проблеми морального виховання дозволяє констатувати, що в теорії та практиці педагогіки ця проблема була і є надзвичайно актуальною, і саме цим зумовлюється тенденція до поглиблення наукового пошуку її розв'язання у сучасному соціумі.

Література

1. Ващенко Г. Виховний ідеал / Г. Ващенко. – Полтава : Полтавський вісник, 1994. – 190 с.
2. Грицанов А.А. Новейший философский словарь / А.А. Грицанов. – [3. изд., испр.] – Минск : Книжный Дом, 2003. – 1279 с.
3. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; гол. ред В.Г. Кремінь. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
4. Литвинов С.А. Пирогов М.І. Питання життя : хрестоматія з історії вітчизняної педагогіки / С.А. Литвинов. – К., 1961. – С. 231–240.
5. Поніманська Т.І. Дошкільна педагогіка / Т.І. Поніманська – К. : Академвидав, 2006. – 456 с.
6. Русова С. Ф. Теорія і практика дошкільного виховання / С.Ф. Русова. – Львів, Краків, Париж : Просвіта, 1993. – С. 43–50.
7. Сухомлинский В.А. Как воспитать настоящего человека / В.А. Сухомлинский. – М. : Просвещение, 1990. – 263 с.
8. Ушинский К.Д. Человек как предмет воспитания: опыт пед. антропологии : избр. пед. сочинения / К.Д. Ушинский. – М. : Просвещение, 1974. – 328 с.
9. Философский энциклопедический словарь. – М. : ИНФРА-М, 1999. – 576 с.
10. Хрестоматія з історії дошкільної педагогіки : навч. посіб. / упоряд. Борисова З.Н., Кузьменко В.У.; за заг. ред. З.Н. Борисова – К. : Вища шк., 2004. – 511 с.

The article highlights the issue of moral education of pre-school children in historical aspect. It was made a theoretical analysis of the scientific works of the Ukrainian and Russian educators about the importance and specificity of pre-school children moral education. It was detected perspective approaches for the implementing the ideas of the past formation scholars of today's pre-school children moral quality.

Key words: morality, education, moral education, moral quality, interpretation of experience.

В статье освещаются вопросы нравственного воспитания детей дошкольного возраста в историческом аспекте. Сделано теоретический анализ научного наследия украинских и русских просветителей о значимости и специфике нравственного воспитания детей дошкольного возраста. Определены перспективные подходы к внедрению идей ученых прошлого по формированию нравственных качеств у современных детей дошкольного возраста.

Ключевые слова: мораль, воспитание, моральное воспитание, моральные качества, интерпретация опыта.

Н.В. Кудикіна, К.М. Захожа (м. Київ)

ТРАДИЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ В ДОШКІЛЬНІЙ ОСВІТІ ІСПАНІЇ

У статті проаналізовані поняття «культури», «національних традицій», їх роль у дошкільній освіті. А також, визначена необхідність вивчення досвіду використання традицій національної культури у дошкільній освіті європейських країн, зокрема Іспанії.

Ключові слова: дошкільне дитинство, традиції, національна культура, традиції національної культури, народна педагогіка.

Дошкільне дитинство є найважливішим етапом у житті кожної людини. У цей період відбувається формування базових засад особистості, зокрема, засвоєння основ національної культури.

Учені розглядають культуру в її динаміці – не тільки як готовий суспільно значущий результат, але і як історично зумовлений спосіб ставлення людини до всього навколишнього світу, серед іншого і до себе. В онтогенетичному розвитку людина засвоює накопичену попередниками суму знань, поглядів, норм життя і культурних цінностей, які значною мірою акумульовані в національних традиціях.

Вивченням культурних традицій займалися М. Каган, В. Плахов, Є. Маркарян, В. Власова, І. Касавін, В. Сагатовський, А. Цветков, Н. Оконська, А. Очеретяний та ін.

Погляди на виховання дітей у дусі народності, основою якої є традиції національної культури, висвітлені в працях Я.А. Коменського, Й.Г. Песталоцці, Дж. Локка, Т. Мора, Ф. Спенсера, Ж.-Ж. Руссо, К.А. Гельвеція, Ш.Л. Монтеск'є, Х.Л. Вівеса, Х. Гуартье, Г.С. Сковороду, К.Д. Ушинського, І. Севільського, Ібн-Тофейля, П. Альфонсо, А. Мудрого, Х. Мануеля, Ф. Кеведо, Мігеля де Сервантеса, Х. Ортега-і-Гассета.

Про високу результативність використання традицій національної культури у виховному процесі свідчать дослідження М.Б. Євтуха, П.Р. Ігнатенка, А.Е. Ізмайлова, Г.М. Кловак, В.Г. Кузя, О.О. Любара, Т.І. Мацейків, Ю.Д. Руденка, М.Г. Стельмаховича, Є.І. Сявакко та ін.

Метою статті є визначення поняття «традиції національної культури» та необхідності використання зазначеного феномену у виховання дітей дошкільного віку. Реалізація мети здійснюється завдяки аналізу філософської, народознавчої та психолого-педагогічної літератури; вивчення українських законодавчих актів, дотичних до означеної проблеми.

Кожен народ світу цінує власну національну культуру, духовною основою якої є самосвідомість етносу, народу даної нації, опрацьовані в його святинях, у національній символіці, у звичаях, обрядах і ритуалах його духовні почуття: національні, моральні, естетичні, родинні, громадянські та інші. Ці почуття та їхні об'єкти (наприклад, рідний край, рідні ріки, ліси й гори; образи національного епосу, билин чи дум; ідеали мужності, доброти й справедливості, чоловічої і жіночої вроди; народна поетична символіка, мелодійний лад музики – усе, що сприймається як благодійне чи злочинне) формують своєрідне для даного народу бачення світу, світосприймання і світовідчуття, зрештою – його світогляд. У своїй результативній формі цей світогляд кристалізується в народній мудрості.

Визначаючи рівень розвитку як суспільства в цілому, так і окремої особистості зокрема, національна культура виступає